

DESPRE EDUCATIE SI IMPLICARE

”Educația va fi direcționată către dezvoltarea deplină a personalității umane și pentru a întări respectul pentru drepturile omului și libertățile fundamentale ale acestuia. Ea va promova înțelegerea, toleranța și prietenia între toate națiunile, grupurile rasiale și religioase, înaintând activitățile Națiunilor Unite pentru menținerea păcii” - Declarația Universală a Drepturilor Omului, Art. 26 (2)

Dacă în [articolul anterior](#) am prezentat argumente în favoarea educației universitare, în calitatea ei de mijloc benefic pregătirii tinerilor pentru piața contemporană a muncii și instrument economic și intelectual pentru dezvoltare, în continuare voi discuta despre rolul general pe care educația îl are în fiecare tip de organizare umană - și, în speță, modurile prin care o educație de calitate și adaptată vremurilor va produce un viitor mai bun pentru Municipiul Slobozia.

Poate că, într-un oraș în care analizele privind potabilitatea apei de la robinet sunt ambigue, dezvoltarea infrastructurii este haotică și mereu întârziată, iar locurile de muncă sunt din ce în ce mai puține, o discuție extinsă despre educație poate părea indezirabilă și nelalocul ei. În același timp, vorbim despre un oraș în care societatea civilă nu ia atitudine pentru a-și prezenta punctul de vedere în fața autorităților, presa locală (ipoteticul paznic al democrației și transparenței) este dependentă de publicitatea oferită organizațiilor politice pentru a putea supraviețui, iar cetățeanul de rând este neputincios în a-și face problemele ascultate și în a-și apăra drepturile.

Slobozia este, din toate punctele de vedere, un paradis al politicii oligarhice (banii controlează tot) și oclocratice (clientelism către organizațiile politice, o tiranie a unei majorități artificiale, cauzată de un dezinteres masiv al celor neafiliați politic).

Atunci când cetățenii și presa nu iau atitudine în fața autorităților locale și se resemnează așteptând alegerile următoare și un miracol implicit, politica locală devine o scenă sigură pentru actorii implicați, în timp ce criteriile minime pentru a ajunge ”în lumina reflectoarelor” scad proporțional cu interesul general pentru evenimente. Una dintre poveștile care m-a cutremurat în perioada studenției include o inițiativă pentru salvarea stejarilor din Slobozia: s-a înființat un grup pe rețelele de socializare, s-a semnat o petiție electronică, s-au distribuit mesaje în favoarea cauzei și s-a creat o comunitate de oameni interesați de ecologie. Însă în ziua în care a avut loc întâlnirea cu autoritățile locale, sprijinul a dispărut subit și, din cei peste 4000 de oameni care s-au declarat solidari cauzei pe Facebook (și 350 care au semnat petiția), unul singur s-a prezentat la discuția oficială cu edilii. Din cauza faptului că o singură persoană nu se poate declara reprezentativă pentru o mișcare de amploare, stejarii au fost în scurt timp tăiați pentru a face loc proiectelor (rămase nefinalizate până la momentul actual), iar inițiativa s-a adăugat pe lista de dezamăgiri pe care cetățenii le-au suferit de-a lungul anilor, alimentând sentimentul de neputință. Situația este dezolantă și ar trebui să constituie un subiect de reflecție în conștiința fiecăruia dintre noi.

Din cauza politicii din ultimii 26 de ani, suntem dezbinați, sceptici, exagerat de critici chiar și în fața cauzelor celor mai nobile, dar în același timp dăm dovadă de pasivitate în momentele decisive. În timpul campaniei de strângere de semnături am avut ocazia de a discuta cu cetățeni ai orașului care mi-au mărturisit că nu s-au mai prezentat la vot ”de când a câștigat Convenția Democrată” (1996) și cel mai probabil nu își vor schimba atitudinea față de sistemul politic local sau național. În același timp, am avut ocazia de a auzi foarte multe păreri de tip ”nu mă deranjează dacă aleșii sunt corupți, cât timp aduc și beneficii cetățenilor”, o consecință a votării continue a ”răului cel mai mic” sau a afilierei orbești la cauzele unui partid.

Realitatea este însă că noi cetățenii, pe măsură ce ne complacem în neimplicare, devenim mai ușor de guvernat. Iar situația în care am ajuns este o consecință directă a propriei nepăsări.

Dacă un membru al familiei, prieten sau cunoștință din comunitatea din care facem parte este victima vreunui abuz, rareori contribuim în modurile în care contează cu adevărat. Atunci când observăm că apa de la robinet nu este potabilă (lăsând la o parte informația întipărită în memoria colectivă privind compușii cancerigeni, putem deduce calitatea ei atunci când luăm în calcul degradarea vremelnică a mașinilor de spălat și centralelor termice), ne încredem orbește în promisiunile edililor și capacitățile lor de a remedia problema. În continuare, chiar și în momentele în care ne sunt dezamăgite așteptările, alegem să ne resemnăm și să ne pierdem încrederea și interesul.. în timp ce sistemul democratic în care trăim ne oferă nenumărate mijloace de a ne face auziți, precum și pârgii care pot fi aplicate asupra politicianilor aflați în funcție.

Rezolvarea acestor probleme poate fi găsită în înființarea de organizații cetățenești ad-hoc, urmând a stabili o viziune și un scop pe termen lung. Dar astfel de grupuri de interes, mai ales atunci când sunt independente din punct de vedere politic, necesită mult timp investit, resurse financiare generoase și cunoștințe legislative solide. Iar cei trei factori enumerați sunt rareori găsiți în proporțiile optime pentru reușită și doar în cazuri excepționale fac parte din înzestrarea unui singur cetățean. Spre exemplu, atunci când unui proprietar de teren îi sunt încălcate în mod abuziv drepturile prin oferirea de autorizații de construcție în interiorul perimetrului pe care îl deține, iar proprietarul respectiv nu are o pregătire juridică și legislativă corespunzătoare (și în același timp nici nu dispune de sumele de bani necesare angajării unui avocat sau consultant juridic), există două posibilități: cetățeanul va ceda în fața autorităților sau primește ajutor pentru a putea să se lupte pentru

propriile drepturi. Eu cred însă într-o cale mai bună: educația. Astfel, persoana nemulțumită nu va mai depinde în totalitate de ajutor și va putea face primii pași pe cont propriu. Atunci când oamenii primesc mijloacele, ei vor fi pregătiți să înfrunte cu mai multă ușurință dificultățile care le ies în cale. Și dacă, de-a lungul timpului, un număr considerabil de cetățeni primește educație în spirit democratic și european, situația se poate schimba în bine pentru comunități.

În acest context, definiția mea pentru educație este extinsă în 3 sfere: cea formală (desfășurată în instituții speciale), cea informală (primită în afara instituțiilor, prin lecții de viață) și cea non-formală (primită într-un mediu organizat, dar prin mijloace alternative, care nu implică examinări sau activitate didactică rigidă). În mod clar, nu există niciun punct al vieții unui om în care educația ia sfârșit și, fie că vrem sau nu, primim zilnic lecții din experiențele de care avem parte. Faptul că am devenit pasivi ca societate este o consecință a educației formale acordate prin teamă de pedepse și supunere către autoritate, dar și a educației informale prin care am învățat că ”alegerile și votul nu fac nicio diferență, indiferent de rezultat” și ”nu este bine să devenim antipatici pentru persoana X care face din partidul politic Y, pentru că are influență în domeniul meu de activitate și aș putea pierde oportunitatea Z”. Educația de care avem parte în fiecare zi nu este în spiritul civilizațiilor vestice spre care aspirăm, unde comunitățile și implicarea cetățenească sunt stâlpii de rezistență ai sistemului democratic.

Realitatea locală (și, în multe cazuri, chiar națională) prezintă un status-quo în care ideea de implicare în problemele comunității este prezentă în educația formală a elevilor doar prin câteva rânduri scrise în manualele de Educație și Cultură Civică. Educația informală nu vine absolut în completare, întrucât exemplele de care avem parte în viața de zi cu zi nu ne îndeamnă absolut deloc să devenim mai preocupați și implicați de chestiuni sociale și politice. O gură de aer proaspăt în acest domeniu

poate deveni educația non-formală, cât timp ea este tematică și concentrată pe chestiunile esențiale dezvoltării unei societăți mai bune, mai active, mai interesate și mai eficiente în a-și promova și apăra interesele. Spre deosebire de regimurile autoritare și totalitare, democrația se bazează foarte mult pe inițiative individuale pentru bunăstarea unor comunități - iar statul, prin instituțiile sale, nu este întotdeauna cel mai bun garant al drepturilor, libertăților și privilegiilor cetățenești.

Dilema dispariției comunităților nu este în totalitate nouă - ea a fost expusă de politologul american Robert Putnam în volumul "Bowling Alone", în care a argumentat că răspândirea televiziunii a redus interacțiunile dintre vecini și a început să țină oamenii în case pentru perioade din ce în ce mai lungi. Totuși, în era internetului informațiile circulă și devin cunoscute foarte rapid, iar interacțiunile sunt foarte frecvente (chiar dacă sunt indirecte și apar sub forma unor actualizări în cadrul rețelelor de socializare). Dacă am reuși să concentrăm problemele cetățenești într-o manieră inclusivă, care nu respinge opiniile divergente și stimulează dialogul, cu siguranță am progresa mult mai mult pe plan local și național, ajungând mai des la înțelegeri care iau în calcul toate experiențele și punctele de vedere.

Însă, pentru a atinge acest punct al înțelegerii, toleranței și prieteniei (idei prezentate în primul paragraf al articolului, unde am citat Declarația Universală a Drepturilor Omului), trebuie să avem un anumit nivel standardizat de educație. Iar educația nu înseamnă nici producția "omului nou" în viziunea marxist-stalinistă și nici cei 3 "R" (Reading, wRiting, aRithmetics - într-o traducere scurtă: citit, scris, socotit) din programul "No Child Left Behind" al administrației lui George W. Bush. Educația pentru societate trebuie să îmbine toate modalitățile de a transmite cunoaștere și să fie centrată pe rezultate.

Soluția pe care am găsit-o pentru creșterea intelectuală și spirituală a orașului (creștere care, implicit, poate să reclădească o serie de comunități omogene, autentice și de lungă durată) este inspirată de modelul Collège de France: o instituție de învățământ superior cu acces gratuit, care nu necesită absolut niciun fel de înscriere și în care fiecare cetățean poate să intre în sală pentru a participa la cursuri. Pentru conveniență, dar și pentru a ”boteza” numele proiectului, îi voi spune Academica Liberă din Slobozia. Am stabilit anterior că procesul de învățare nu se finalizează în niciun punct al vieții cetățeanului, iar anumite noțiuni esențiale în apărarea drepturilor, libertăților și intereselor sunt intangibile pentru un număr foarte mare de oameni. De aceea, cursurile vor fi adaptate nevoilor de cunoaștere contemporane, cu teme precum Uniunea Europeană, globalizarea, economia de piață, relațiile internaționale, sistemul politic românesc, politica între state, dar și cursuri de limbă engleză, franceză, germană și chineză. Spațiul de desfășurare utilizat pentru aceste activități poate fi Casa Municipală de Cultură, iar profesorii vor fi aduși din mediul universitar și aleși pentru a desfășura cursurile pe o perioadă mai lungă de timp. În ceea ce privește finanțarea, activitățile pot fi desfășurate atât prin folosirea bugetului local, cât și prin donații oferite de participanți (nu se va percepe o taxă, dar participanții vor fi încurajați să facă o donație în funcție de posibilități). Scopul va fi acela de ridicare al nivelului intelectual al populației, dar și de răspândire a cunoașterii. Astfel, cetățenii vor beneficia de o combinație de educație formală și non-formală, pe care o vor aplica și răspândi informal. Fiind mai bine pregătiți și informați, ei vor putea să participe activi la viața socială și politică a orașului, înlesnind procesul de dezvoltare locală. Slobozia depinde de comunități unite și bine pregătite pentru problemele secolului 21, iar astfel de comunități necesită educație. În loc să irosim banii publici, îi putem investi în oameni, astfel încât să asigurăm o societate civilă activă, responsabilă și competentă, care să ajute administrația locală.

Doi dintre părinții filozofiei vestice, Platon și Aristotel, au dedicat opere extensive (printre care se numără "Republica" și "Politica") pentru a discuta problema democrației și a educației într-o societate ideală (utopică) și respectiv pragmatică (cea mai bună dintre cele care pot fi puse în practică). Platon a respins complet ideea de republică democratică pentru că nu credea în capacitatea mulțimilor de a lua decizii sau în abilitățile politicianilor aleși prin tragere la sorți (practică specifică democrațiilor directe), în timp ce Aristotel a fost sceptic în privința virtuților democrației și a adăugat că un astfel de sistem politic poate funcționa doar printr-o combinație cu aristocrația (care, la vremea respectivă, se referea la cei mai buni și pregătiți dintre cetățeni). În termeni actuali, această aristocrație se materializează prin educație specifică și cunoaștere. Un sistem politic democratic nu poate funcționa doar prin intermediul unei mulțimi care participă la procesele electorale și trebuie sprijinit de specialiști bine pregătiți, care sunt dispuși să își pună munca în folosul comunităților din care fac parte, fiind conștienți că dezvoltarea cunoaște un ritm accelerat atunci când oamenii sunt pregătiți pentru problemele și provocările pe care urmează să le înfrunte. Și, din punctul meu de vedere, Academia Liberă din Slobozia reprezintă exact puntea de trecere de la oclocrație la o democrație bine fundamentată. Cunoașterea este putere și un cetățean informat este un cetățean cu adevărat liber.

Cu stimă,

Vlad Costea

Surse:

<http://www.un.org/en/universal-declaration-human-rights/index.html>

<http://www.guraialomitei.com/stiri/salvam-stejariei-sloboziei/>

https://petitiononline.net/petitie/nu_taiati_stejariei_din_slobozia_-p01810142.html

<http://www.ziare.com/social/administratia/apa-care-curge-la-robinetele-din-slobozia-contine-compusi-cancerigeni-1070405>

Robert D. Putnam - "The Collapse and Revival of the American Community", 2000

Platon - "Republica", Cartea VIII

Aristotel - "Politica", Cărțile IV-VI